

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ven. Viri Thomæ Malleoli A Kempis, Canonici Regvlaris
Ordinis D. Avgvstini. Opera Omnia**

Thomas <von Kempen>

Dvaci, 1625

Hospitale Pavpervm.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-45790](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-45790)

Iuat tamen valde pro adipiscenda crebra ipsius amicitia familiariter colloqui per interna mentis verba. Et qui hæc sibi concedi desiderat, oportet vt ineptas locutiones & occupationes caueat, ne humanus visus ipsum nimis delectet: quia amor Christi, distractis & extraneis mentibus nescit copulari. Felix nimis charissime, cui donatum est huiusmodi experiri solatia. Sed nunc ora pro me, vt sua intima consolatione dignetur Dominus mentem meam largius illustrare, atque à cunctis mundi negotiis intactam custodire.

HOSPITALE PAUPERVM.

CAPITA HVIVS LIBELLI.

D E contemptu omnium mundanorum bonorum.	Cap. I.
De quinque panibus in deserto huius vitæ.	II.
De duplici pugna carnis ac spiritus.	III.
De instabilitate humani cordis.	IV.
De ebedientia simplici ac humilis fratris.	V.
De triplici signaculo sanctæ crucis.	VI.
De piâ compassione cum infirmis.	VII.
De perseverantia in bonis inceptis.	VIII.
De variis antiqui hostis insidijs.	IX.
De scuto bonæ voluntatis contra hostes.	X.
De laude Dei in omni opere bono.	XI.
De vitio vanæ gloriæ & propria complacentia.	XII.
De variis bellis impiorum, & patientia piorum.	XIII.
De malitia pravorum contra innocentes.	XIV.
De invidia diaboli contra salutem hominum.	XV.
De armatura Christi & sanctorum contra vitia.	XVI.
De utilitate frequentis orationis.	XVII.
De priuatis orationibus, quasi iaculis acutis in hostes.	XVIII.
De versiculis ante initium operis legendis.	XIX.
De septem virtutum gemmis bonæ congregationis.	XX.

CAPVT I.

De contemptu omnium bonorum mundanorum.

Psalm. 22. 1. **D**ominus regit me, & nihil mihi deerit, in loco pascuæ ibi me collocauit, Quid habet homo amplius de omnibus bonis suis & diu-

diuitijs terrenis, nisi victum & vestitum. Vnde ergo superbit? Et cum obierit, omnia hęc dimittet, & nihil secum sumet; nisi modicum operculum ad regendum corpusculū suum sepeliendum, postea à vermibus corrodeudū. Qui de omnibus pręteritis reddet rationē Deo, quibus vsus est, siue paucis siue multis; tanquam de expensis pro viatico sibi concessis, quę cum vsura strictē requirentur. Quantumcumque aliquis magnus fuerit, diuitijs vel honoribus sublimatus, non est ex hoc sanctior, nec perpetuus bonorum suorum dominus; sed tantum seruus conductus ad tempus, sub potestate superioris Domini sui celestis regis, & æterni imperatoris ac iudicis; qui omnia tribuit ad lucrum bene agendi, non ad spatium & causam peccandi. Reddet autem pius Dominus mercedem congruam, immo vltra condignum bonis seruis suis; pro paruo labore æternam requiem, pro breui tristitia æterna gaudia, pro omni contumelia & iniuria pro se passa æternam gloriam & coronam.

2. Dat etiam nunc vnique dona sua, quantum sibi placuerit, secundum occulta iudicia sua iusta & recta, in omni loco & tempore sine errore. Nam bonis omnia ad bonū ordinat, & malis ad pœnam conuertit: ita vt nemo de iudicijs Dei iuste conqueri possit, nisi de seipso indigno & ingrato; meliora de proximo, optima semper sentiens de Deo. Quidam honorabilis vitę sacerdos in partibus Hollandiæ, post mortem illustris domini sui, prædicauit sermonem in populo dicens, Dominus noster Comes Hollandiæ mortuus est, charissimi oretis pro eo. Fuit hęc paruo & breuissimo tempore, habens aliquos vsusfructus & redditus annales, quos iam amisit & secū sumere non potuit. Si modò haberet aliqua hæreditaria manentia bona, maximè ipsi conuenirent.

3. Cū quidam nobilis princeps mori deberet, ait corā multis sibi astantibus ministris: O qui semper pauper custos ouium fuisset, quanto securiùs mori posset quàm ego! Alius quidam magnus dominus cū egrotaret, venerunt multi postulantes aliquid, pro memoriali & seruitijs impensis: O Domine domine, quid ego habebō, & quid dabis mihi modò? Tunc ille ait: Ecce omnes isti, quę sua sunt quærunt, & nemo de anima mea cogitat; & ego ignoro, vbi hac noctē hospitor & manebo. Et sic mortuus est, & serò pœnitens, cognouit omnia mundana esse vana & deceptoria, quę quasi in momento & tanquam fumus euanescent. Felix ergo pauper rebus & virtutibus diues, qui cum Propheta in fine vitę suę dicere potest confidenter: *Dominus regit me, & nihil mihi deerit; in loco pascuę ibi me collocauit, propter nomen sanctum suum.*

Defunctū
Dominum
suum quomodo
quidam
comendauit
populo.

Vox nobilis
cuiusdam,
dum iam
animam
ageret.
Itē alius.

CAPVT II.

De quinque panibus in deserto huius vitæ.

Matt. 4.

1. **N**on in solo pane vivit homo, sed in omni verbo Dei. Deus Dominus ac Saluator noster, locutus est olim antiquis sanctis per legem & prophetas, & nunc adhuc nobis quotidie loquitur in scripturis sanctis, per sanctos doctores veteris ac novi Testamenti expositores, quid credere, & qualiter vivere, & Deo seruire debeamus. Libenter ergo lege & scribe verba sanctorum ex ore Dei pro salute multorum. Dixit deuotus sacerdos dominus Florentius Dauentriensis vni de fratribus suis: Indifferens mihi est, nec multum refert, vtrum in antiquo an nouo Testamento lego, vtrumque enim Deus fecit.

Florentij
dictum de
lectione
sacræ scri-
pturæ.

Gerardi
vox de
sensibus
sacræ scri-
pturæ.

2. Cum venerabilis magister Gerardus Magnus horas legeret cum discipulo suo, postea ab eo quasiuit: Intelligis bene Ioannes, quæ legis? Qui respondit: Nō omnia. Dixit ergo ipsi secreta. In singulis versibus & verbis psalmi, varius & mysticus sensus mihi occurrit. Gratias Deo & sanctis Doctoribus, qui me fideliter variis sensibus instruxerunt. Igitur de misericordia & gratia Dei, accipe quinque panes in deserto huius vitæ, ad virtuosè viuendum vtiles & efficaces. Primus panis est dolor cordis, de omnibus malis præteritis in seculo gestis. Secundus est confessio oris, de quotidianis defectibus in ordine commissis, & de magna negligentia multi boni operis. Tertius est panis diuinæ consolationis in oratione, de spe veniæ, & de remissione peccatorū. Quartus est panis gratificationis, pro beneficiis à Deo acceptis, tam in prosperis quàm in aduersis. Pro quibus omnibus Deus sit iugiter benedictus, cuius misericordiæ non est numerus, qui vsque modò non desinit benefacere nobis. Quintus est panis internæ iubilationis & contemplationis, de spe eternæ beatitudinis, & magnitudine futuræ gloriæ cum Deo & omnibus sanctis eius. Lauda ergo Deum pro quinque panibus istis, & multis aliis beneficiis eius in his tribus signatis, scilicet bonis naturæ, gratiæ, & perennis gloriæ.

CAPVT III.

De duplici pugna, carnis & spiritus.

Psalm. 118.

1. **N**arrauerunt mihi iniqui fabulationes, sed non vè lex tua. Custodi ergo omnes sensus tuos, ne seducaris à vanis & illecebris demonū figmentis. Nam quamdiu homo vivit, pugnare eum oportet, ne vincatur: sed non semper equè fortiter tentatur. Igitur in hoc bello positus, clama precibus & sedulis gemit.

gemitibus ad Dominum in calis. Caro trahit deorsum, spiritus trahit sursum. Caro quærit mollia & blanda, spiritus contra suadet dura & aspera. Si sequeris carnem, decipieris: si sequeris spiritum, coronaberis.

2. Attende diligenter, & caue ab omni parte; quia non es tutus ab hostium iaculis, vbi cumque fueris, vel intus vel foris. Sint vulnèra Christi cordi tuo firmiter infixæ: Iesus & Maria custodes in omni via. Istos pro armis indue, & pro gladio & baculo in manu retine. Cum indoctis, inexpertis, & indiscretis; cum importunis & audacibus, noli multum loqui; ne leuiter offendaris. Cum humilibus & simplicibus Deum diligentibus, libenter loquere & consiste. Iuuat bona societas colloquens de Deo, nocet mala societas fabulans de mundo, Caue obloquentes, sequere simplices & tacentes.

CAPVT IV.

De instabilitate humani cordis.

1. **T**ædet animam meam vite meæ. Quare? Propter laborem & dolorem & multa aduersa, quæ mihi occurrunt, & à Deo me separant. Quid igitur faciam, & quò me vertam, vt melius habeam? Sustine patienter, & expecta Dominum confidenter; quia iuxta est Dominus his, qui tribulato sunt corde, & humiles spiritu saluabit. Nam propter superbiam & mentis elationem defletendam, iuste patimur, affligimur, deprimimur & despici-mur. Reduc ergò ad mentem vitia & peccata tua, cum foris despice-ris, & tacebit querela & indignatio tua de obiectis. Nemo purus à peccato, nemo liber à sorde, nemo innocens à culpa & pœna, omnes enim peccauimus. Solus Deus purus, sanctus, & immortalis, æternus, immensus, inuolabilis, & super omnia laudabilis in secula. Sit ergo tota spes & lætitia tua in Deo, & bona voluntas etiam parata pati pœnam propter Deum. Omne gaudium mundi citò transit, & omnis laus eius plena iræ & dolo. Omnis etiam delectatio carnis, pœnam habet sibi annexam, & meretur confusionem & defectum. Qui multa habet, multam curam ex eis patietur. Qui modicis scit contentari, pœnator erit.

2. Infelix est & miser, qui Deo non seruit. Perdit totum quod habet, qui Deum non amat. Vanus est & instabilis, qui in creaturis se imponit, & Deum negligit. Beatus, cui Deus est omnia in omnibus & cum Paulo Apostolo lætus dicit: *Mihi autem abest gloriari, nisi in cruce Domini mei Iesu Christi: per quem mundus mihi crucifixus est & ego mundo.* Legitur in Prouerb. de pigro & instabili corde in Dei seruitio: *Vult piger & non vult.* Hoc est: Vult bene conedere & habere, & non vult laborare & ieiunare. Vult

Aliorsum nos trahit caro atque spiritus.

Iob. 10.

Psal. 33.

Aduersa mundi huius, leuiter toleranda.

Prou. 20.

Iob. 15.

Rom. 3.

Gal. 6.

Prou. 13.

diu

diu dormire, & non vult citò surgere. Vult fabulari, & non vult vigilare & orare. Vult alios durè corripere, & non vult modicum sustinere. Vult alios docere, & seipsum negligit emendare. Huic debetur virga & baculus, nisi se emendauerit in prædictis defectibus. Qui autem permanferit stabilis in virtutibus, erit hic in æternum benedictus Amen.

CAPVT V.

De obedientia simplicis & humilis fratris.

Prou. 21.
Obedientiæ
laus ac me-
ritum.

Diabolus
præcipuè
obedienti-
bus grauis.

Matt. 23.

1. *Vir obediens loquitur victoriam, ait Sapiens: Quomodo? Qui* qui simpliciter obedit, vincit seipsum, propriam voluntatè relinquendo, & alterius voluntatem humiliter sequendo. Inde magna pax & concordia oritur, bona conscientia acquiruntur, & cordis læticia augetur. Ille confidentiam ad Deum obtinet, & mori non timet; quia Deus est spes eius, cui vsque ad mortem perfectè obedire paratus fuit. Nam opera bona in obedientia simpliciter facta, Deo sunt gratissima, & maximè meritoria. Qui superiori vel æquali aut minori se subdit & obedit, diabolus vincit & prosternit: qui infligere solet, ne quis alteri humiliter cedat, sed duriter resistat. Ex quibus iræ, rixæ, & alia multa mala, inter fratres & pacatos sæpe nascuntur. Hæc humilis Iesus Christus non docet; sed potius ad simplicem obedientiam omnes reuocat, dicens: *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde.* Homo obediens homini propter Deum, maximè honorem Deo facit, & ei placet. Sine obedientia, aut parua aut nulla sunt opera nostra æstimanda aut ponderanda. Cum humili & prompta obedientia etiam complacens Deo valde parua & vilia seruitia, ex charitate pro vtilitate communi facta.

2. Verus obediens nõ est tardus, nec negligens, nec querulosus; sed pro posse paratus ad omnia Deo placita. Siue ergo obediens orat, siue laborat, siue vigilat, siue dormit, siue loquitur aut tacet, siue stat aut ambulat, siue scribit aut legit, siue intrat aut exit, siue comedit aut ieiunat, omnia ex virtute obedientiæ in bonum & ad meritum ipsi cõuertuntur. Igitur semper in gaudio est & pace, qui seipsum vincit, abnegat, ipoliat, & vilificat; & ad obediendum propter Deum, Deo & eius vicario, corde & animo, omni hora sponte se resignat, Aperite huic cælum sancti Angeli; fugite dæmones superbi; occurrite Patriarchæ & Prophetæ; succurrite Apostoli & Euangelistæ; intercedite martyres & confessores; supplicate Sacerdotes & diacones, implorate virgines, viduæ, & continentes; subuenite omnes Christi fideles fratres & sorores; suscipite animam pauperis humilis, simplicis & obe-

obedientis fratris vobiscū de ergastulo corporis, & in sinū Abra-
hæ cū paupere quondam Lazaro collocare; vt requiescat in pace
Christi dulciter, & sine timore cōfidenter, donec in nouissimo die
refurgat cum omnibus Sanctis, in æterna gloria feliciter. Amen.

CAPVT VI.

De triplici signaculo sanctæ crucis.

I. *P*one me, vt signaculum, diuini amoris super cor tuum, ad a- Cant. 8.
mandum me super omnia: & scribe sanctæ crucis signum in
pectore tuo, & omnia sacra passionis meæ vulnera cōtra maligni
spiritus iacula. Crux etenim mea salutis via, triumphale signum,
& inexpugnabile scutum, fugat corporis & animæ pericula. Igi-
tur in tribus locis præcipuè, statue sanctæ crucis signum; super
cor, super os, & super brachium tuum, cōtra omne vitium. Signa
cor tuum, ne cogites mala, sed semper bona de Deo & beneficijs
eius, vt habeas cor custoditum, ab omni malitia tutum, cum
Deo & omnibus Sanctis vnitum. Signa os tuum, vt non loquaris
mala, nec leuia, nec proterua, sed bona, sancta, & vtilia; & eris Deo
charus & acceptus, & ab omnibus iustè laudatus. Signa brachium
tuum, manus tuas, & digitos tuos; ne facias aliqua illicita, sed
pietatis opera, proximo profutura; & de omnibus istis Deum be-
nedic & lauda.

2. Cogita ergo semper & vbique bona; loquere semper bona,
age semper bona, & erit passioni Christi conformis vita tua, tri-
plici signaculo sanctæ crucis præmunita. Per crucem Christi su-
perabis omnia tentamenta, leta, tristia, dulcia, & amara; quæ su-
bitò irruunt ad cordis tui secreta. Vix enim est aliquid tam be-
nū, quod proponis facere; quin diabolus nitatur impedire, & ad ma-
lū semper trahere & maculare. Noli ea attendere, noli reputare,
sed omnia tanquam stercora respue. Iesum inuoca cruce te confi-
gna: ad Mariam iuxta crucem fuge, geme, plange, cōdole: à cruce
noli recedere, sed cum Iesu & Maria, opta viuere & mori in hac
vita, vt intres cum eis in tabernacula æterna. Amen.

CAPVT VII.

De pia compassione cum infirmis.

I. *S*upportate inuicem in charitate, quia charitas operit multitudi- Ephes. 4.
nem peccatorum. Nemo de se præsumat, nec infirmos despi- 1. Pet. 4.
ciat; quia nullus scit, quid adhuc de se fiet, & an perseuerabit.
Omnes fragiles sumus, omnes adiuuari indigemus, omnes bonum
cupimus, & malum abhorremus. *Estote ergo misericordes,* (ait Do-
minus)

Luca 6.

minus) sicut & Pater vester celestis misericors est. Noli nimis esse iratus, ne obstupescas & indurescas, & perdas aut lædas ægrum, quæ sanare & consolari debueras. *Superexaltet ergo misericordia iudicium*, iuxta beati Iacobi Apostoli sententiam. Quam benignus sacerdos Dominus Florentius secutus dixit: Semper plus lucratus sum pietate quam rigore & terrore. Verum est, sic Christus docet.

Iacob. 2.

Florentij
vox de
pietate.

2. Qualem te facis erga fratrem proximum, talem inuenies alium postea (recto iudicio) ad teipsum. Quæcumque enim bona agis in fratrem debilem, tristem ac læsum, Christo facis tanquam Angelus reuerenter Domino Deo ministrando. Igitur cautus sis & sollicitus, vt tempus tuum vtiliter expendas, & omnia bona ad laudem Dei referas, & nihil tibi vanè attribuas. Nam Dei dona sunt omnia; quæ habes, scilicet esse, viuere, intelligere, cogitare, loqui, & operari. Quando laudem & gloriam Dei in his queris, sursum ad Deum cum Angelis in cælum pergis; sed quando inanem gloriam quaris, & gaudes, & tibi ipsi places, & super alios te eleuas; tunc deorsum cadis, & cælum perdis, gratiam amittis, & poenam incurris ob superbiam & mentis elationem, quæ diabolo instigante concipis, & à te non abijcis & despicias. Fœtet enim, & immundus est ante Deum & coram Angelis eius, omnis qui exaltat cor suum, & in seipso gloriatur. Qui autem verè humilis est & sibi vilis, omnibus benignus, pauperi misericors, infirmo cõpasiuus, tribulato consolatiuus, erranti instructiuius, cadenti erectiuius, dubitanti confirmatiuus, hic accipiet benedictionem & misericordiam à Deo in hoc exilio, & vitã æternam in celo. Amen.

C A P V T VIII.

De perseverantia in bonis inceptis.

Marc. 14.

1. *Sustinete hic, & vigilate mecum.* Hæc locutus est Iesus discipulis suis cum iret ad locum passionis suæ, passurus mortem pro nobis. Hæc cogitare & ad se trahere debet, quicumque monasterium vel deuotam congregationem intrat; quasi Christus sibi ore dicat. Sustine hic, & vigila mecum, ora & præpara te ad tentationes futuras. Exemplum enim vigilandi & orandi ostendi tibi & alijs, vt ita facias, & in bonis inceptis perseveres. Qui enim perseverauerit vsque in finem, hic saluus erit. Multæ tentationes bonorum, multæ & consolationes eorum. Non sunt tamen condignæ omnes passionis iustorum, ad futura præmia æternorũ gaudiorum. Cùm venerit tentatio, mox adsit oratio. Non desperes, nec recedas à loco; constans esto, & commenda te Deo.

Matt. 14.

2. *Fe-*

Rom. 6.

2. *Fe-*

2. Felix, quem faciunt aliena & propria pericula cautum, humilem & mansuetum, misericorditer patientem, obsequiosum, affabilem, & neminem spernentem. Beata congregatio, ubi Iesus est in medio eorum, vita, virtus, pax, & concordia morum. Non autem mireris, nec scandalizeris, nec turberis, nec formides, nec desperes, si interdum contingunt aliqua defectuosa, in congregatione bonorum fratrum aut sororum & in religiosis locis & personis; aut si aliqui recedunt à bonis inceptis; aut quidam murmurant in abstinentiis; aut tepescunt in virtutibus & deuotis exercitijs, à Deo & sanctis institutis. Nam fragiles sumus & instabiles, ad malum proueni, & ad surgendum pigri. Et nisi Deus gratia sua nos semper adiuuet, stare & perseuerare non valeamus; nec hostibus nec vitijs resistere. Deo autem iuuante, omnia possumus & incipere, & proficere, & consummare.

3. Igitur ad cautelam attende, quia in Angelis suis Deus reperit *Iob 42* prauitatem, & primus homo cecidit in paradiso victus à pomo. Et *Num. 14.* multitudo filiorum Israel periit in deserto, murmurando, inobediendo, carnes concupiscendo. Etiam Christo presente & predicante, *Num. 21.* contigerunt aliqua defectuosa & imperfecta inter Apostolos & sequaces eius, quis eorum inter eos esset primus & maior in regno caelorum. Quos ipsa pia redargutione compescuit; & exemplo suo ac verbo, docuit non alta querere, sed humiliter inuicem seruire, & inuicem ex charitate pure diligere. Quod nobis facere & implere, concedat Iesus Christus Dominus noster. Amen. *Num. 26.*

CAPVT IX.

De varijs antiqui hostis insidijs.

I. *Resistite diabolo, & fugiet à vobis.* Quomodo? Per fidem & crucem Iesu Christi. Quibus armis? In vigilijs & ieiunijs, in laboribus diurnis & orationibus nocturnis, in sacris lectionibus & deuotis meditationibus, in paupertate & castitate, in humilitate & simplicitate, in silentio à vaniloquijs, in solitudine à seculi tumultibus, in compassione cum afflictis, in supplicatione pro aduersarijs, in perfecta obedientia, & multa patientia, in forti certamine contra vitia, in perseuerantia omnium virtutum, in abnegatione proprietatis, & contemptu altitudinis, laudis, & honoris. Qui enim in his & alijs pijs actibus & exercitijs, sedulus & firmus permanserit, verè Deo placet & diabolo resistit. Nam varijs modis & dolis, religiosos magis quàm alios tentat, odit, terret, & inquietat: ita vt nemo liber ab eius laqueis existat, in quocunque loco & statu, aut in qualicunque ordine & clausura fuerit. Quid igitur restat facere? ad Dominum confugere, ad Iesum clamare, gemere.

mere, & plorare; vt ipse te semper adiuet, cōfortet, & custodiat; & post multa pericula, ad se (vbi vera & æterna pax est) benignè cum gratia perducatur.

2. O quā bene & prudenter facit, qui omnia terrena relinquit, & omnes vias peccādi vitat, & in secreto à negotijs seculi se abscondit. O quā vtiliter & fructuosè studet, qui in vita & passione Christi quotidie se exercitat; & omnia curiosa & alta quę à Deo & internis retrahunt, dimittit, vt de vltimo fine & iudicio sapissimè pepsit. Fidelis & prudens seruus, qui humilia exēpla Christi & sanctorum eius deuotè sequitur, & latas vias magnorum cauet & fugit. Nā diuitibus & magnatibus maximè insidiatur diabolus, & per honores & delicias decipit & perdit. A quibus pauperes & simplices sunt sepe magis liberi, sed nō penitus securi. Nā videntes multos doctos in hoc mundo florere, & socios suos ad altiora cōscendere; tentātur similia habere & licitè possidere. Sed Christus contradicit, & melius suadet, dicens: *Vendite, quę possidetis, (& à vobis non habetis, nec fecistis, nec creastis) & date pauperibus. Nolite thesaurizare vobis super terram, vbi omnia pereunt. Thesaurizate vobis thesauros in caelis, vbi omnia bona in æternū manēt. Fuge ergo mundū, & sequere Christū; vt euadas infernum, & intro cum eo cœlum.*

Diuitibus
& honoratis
maximè instat
diabolus.

Luca 17. &
18.
Matt. 6.

C A P V T X.

De scuto bonæ voluntatis contra hostes.

Psal. 90.
Ioan. 14.

1. **S**cuto circumdabit te veritas eius, non timebis à timore nocturno, in longis matutinis; nec in die à demonio meridiano, in laboribus multis & ieiunijs strictis. Iesus Christus, via, veritas, & vita salus, virtus sapientia, aderit tibi à dextris tuis & sinistris in omnibus, quę legis, cantas, & agis, vt perseueres latus, in Dei semper laudibus. Ipse adiutor tuus, custos, & protector fortis ab omnibus hostibus malignis. *Si Deus pro nobis*, ait Paulus, *quis contra nos?* Vis non timere hostem? Ama Christum. Quanto enim plus in te crescit amor Dei, tanto plus vilescit amor mundi, & perit timor mali. Amor Dei mortem non timet, nec diabolus, nec infernum. Tene ergo fortiter scutum bonæ voluntatis in amore Dei, & peribit omnis timor & fraus inimici.

Rom. 8.

Psal. 5.

2. Bona volūtas odit omne malū, cauet pro posse omne peccatum; respuit fictū, negat falsum, fugit mendaciū, detestatur omne vanum & inhonestum. Bona voluntas bene placet Deo, diligit omne bonum, omne verum, iustum & sanctum, quęrit perire vbiq; honorem Dei in omni opere & sermone bono, in omni loco & tempore, quamdiu vixerit in mundo. Bona voluntas

congaudet proximo in bono, contristatur de malo; subuenit in necessarijs, orat pro delictis; indulget offensis, miseretur infirmis, consulit meliora errantibus. Bona & perfecta voluntas habet Deum semper præ oculis, & cupit soli Deo placere in bonis operibus & cogitationibus suis; aliorum profectum corde & ore amat, & suum reputat; propriam voluntatem citò abiicit, laudem spernit, reputari subterfugit: omnia enim vana reputat, quæ à Deo retrahunt, & in infimis delectatur.

3. O frater paupercule, infime, & despecte, noli deficere in tribulatione & dolore; quia probaris cum Christo in cruce, & cum martyribus in clausura & carcere. Sustine ergo modicum patienter & libenter, qui non potes multa ferre gaudenter, sicut multi sancti fecerunt. Fer saltem pauca leuia verba, qui non vales pati dura verbera. Sustine tu pro Christo aliqua tibi grauiora, quando tam multi seculares sustinent pro mundo grauiora sine numero. Noli perdere meritum tuum per impatientiam, qui omni die & hora potes promereri per piam sufferentiam, regnum Dei & æternam gloriam. In tribulatione & dolore, statue ante te passionem Iesu Christi, & feres leuius omne graue, quod te premit.

4. Nemo est in mundo, cui non occurrit aliquid contrarium, in corpore vel in animo. Nullus sine labore & dolore sub celo; vnusquisque sibi ipsi onus est & passio, siue solus sit, siue cum alio, in otio vel negotio. Necessaria ergo gratia Dei, & magna patientia intus & extra, tanquam scutum bonæ voluntatis, contra inimici iacula, & carnis vitia, & mundi blandimenta. Indue armaturam Christi serue Dei, & certa, vt bonus & fidelis miles, crucifixo firmiter adherendo. Tota vita Christi crux fuit, sic & tua erit. Ipse enim dicit: *Qui vult venire post me, tollat crucem suam, & sequatur me in regnum meum.* Luca 9.

CAPVT XI.

De laude Dei in omni opere bono.

1. **A**uda anima mea Dominum. Omnia bona fac ad laudem Dei, & quodcumque aliqua bona cogitas, loqueris, & operaris, dic in fine: Deo laus, Deo gratia. Quia sine Deo & gratia eius, nil boni potes perficere, nec incipere: nec bene, rectè, & virtuosè consummare. Deus omnis boni initium & finis, dat & reperit, quod dedit. Recedat ergo superbia, iactantia, & vana gloria; veniat & intret humilis oratio, deuota meditatio, gratiarum actio, & vox laudis omni tempore.

2. Quomodo potest aliquis venire ad puritatem & pacem cordis? Audi breuiter, & serua versum istum in psalmo: *Declina à malo,*

Psal. 29.

lo, & fac bonum. Custodi cor tuum à malis phantasijs, os tuum à verbis nociuis, manus tuas ab actibus illicitis. Ecce hic homo accipiet benedictionem à Domino, & misericordiam à Deo saluatore suo. Cogita ergo semper bona, loquere semper bona, age semper bona; & erit in pace vita tua, cum conscientia bona. Pax omni bono, humili, mansueto, simplici, omnibus renuncianti, & vique ad mortem obedienti. Væ omni malo, iniquo & doloso, peruerso, superbo, inobedienti, nemini plus quàm sibi nocenti.

C A P V T XII.

De vitio vana gloria, & propria complacentia.

Luca 12.

1. **N**olite in sublime tolli, ait humilis Iesus. Non ergo vanè gloriaris terra vilis & cinis in teipso, cum bene tibi fuerit: nefcis enim, quid futura pariet dies si stabis an corrues. Dicit beatus Paulus ad Romanos: *Noli altum sapere, sed time.* Noli superbire in bono, ne cadas in malo. Deus enim superbis resistit, tam Angelis quàm hominibus superbientibus, & de seipsis præfumentibus, & sibi complacentibus. Heu, superbia insidiatur omnibus, prælatis & subditis, secularibus & religiosis. Superbia morbus valde contagiosus, citò inficit cor hominis: tentat castos & deuotos, iustos & innocentes, doctos & potentes.

Rom. 14.

Iacobi 4.

Prou. 29.

2. Quis ergo gloriabitur castum se habere cor inter homines, vt viuat ab omni malitia purus? Verè nullus. O Deus, tu solus ætætuus, tu solus Dominus, tu solus altissimus Iesu Christe. Tu ante omnes, & inter omnes Angelos & sanctos, benedictus es in secula. Oro itaque Domine Deus, sana animam meam, quia peccaui tibi. Cor mundum crea in me, & omnes iniquitates meas dele, vt sim totus purus, totus tuus, tibi placitus & acceptus. Mihi autem vilis & abiectus in oculis meis; vt inueniam gratiam & misericordiam coram te & omnibus sanctis tuis, nunc & semper, pie Iesu Christe.

Psal. 40.

Psal. 50.

C A P V T XIII.

De varijs bellis impiorum, & patientia piorum.

Psal. 34.

Psal. 55.

1. **E**xpugna impugnantem me, quoniam multi bellantes aduersum me. Patientia ergo est tibi necessaria, & præcipuè gratia Dei confortans te, intus & extra, in omni loco & tempore. Multa sūt bella in mundo, multus labor & dolor sub cælo, sed non in cælo. Et quis enumeret omnia mala mundi, & occulta iudicia Dei? Quis nisi Deus solus, iudex, iustus, fortis & patiens, hominum malitiam vincens, lucens & pluens super bonos & malos? Non est, qui se abscondat à calore & notitia eius, & possit præterire iudicium

dicium eius, & effugere manus eius. In omni loco, oculi Domini *Prou. 15.*
 contemplantur bonos & malos. Dic ergo cum Dauid in psalmo:
Oculi mei semper ad Dominum, quoniam ipse euellet de laqueo pedes *Psal. 33.*
meos. Et: Nisi quia Dominus adiuuit me, paulominus habitasset in in- *Psal. 33.*
ferno anima mea. Non ponas spem tuam & pacem in homine, nec
 in aliqua creatura cœli & terræ; si non vis errare, falli, & turba-
 ri. Salus in solo Deo viuo, vero, æterno, & summè bono, qui om-
 nia creauit ex nihilo, & regit recto iudicio.

C A P V T XIV.

De malitia prauorum contra innocentes.

I. *B*enefac Domine bonis & rectis corde. Beati, qui ambulant in in- *Psal. 124.*
 nocentia sua, coram te Domine: & sine dolo, in bona sim-
 plicitate querunt te. Beati omnes, qui ante omnia & in omnibus
 verbis & factis suis, laudem tuam, gloriam tuam, honorem tuum,
 & amorem tuum, secundum omnem voluntatem tuam preten-
 dunt; & nil proprietatis in omni opere suo habent, nec habere
 cupiunt. Sit Iesus in corde tuo, in omni loco & tempore, in labore
 & quiete, sine fictione, sine murmure, sicut decet humilem seruū
 Dei, ad omnia bona paratum die ac nocte. Non sic impij, non sic; *Psal. 1.*
 sed tanquā puluis, quē proijcit ventus à facie terræ: & in quibus
 non est timor Dei ante oculos eorum, nec amor Dei in cordibus
 eorum. Quid ergo in eis & inter eos regnat? Omnis iniustitia,
 lis & discordia, superbia, inuidia, fraus & nequitia. Hæc vita pra-
 uorum, qui non cessant malignari; & bonos ac simplices inquit-
 tare. Sed bonis ad meritum, ipsis malis ad supplicium: bonis ad
 virtutum profectum, impijs ad malorum cumulum. Da nobis
 Domine, cum bonis in virtutibus perseuerare. Amen.

C A P V T XV.

De inuidia diaboli, contra salutem hominum.

I. *I*nuidia diaboli mors intravit in orbem terrarum; & inde lis & *Sap. 2.*
 discordia multa, inter homines est exorta. Heu, diabolus pes-
 simus hostis generis humani, princeps tenebrarum, & rex super *Iob 41.*
 omnes filios superbiæ, non cessat adhuc tentare & inquietare fi- *Diabolus*
 deles Deo seruietes. Fecit discordiam in cœlo, inter Angelos; li- *vbique fe-*
 tem in paradiso, inter Deum & hominem; inter Adam & vxorem *rit discor-*
 eius, trahens eos ad peccandum; inter Abel & Cain, ad litigan- *diam.*
 dum & occidendum; inter Iacob & Esau, ad odiendum.

2. Circuit quotidie per mundum, ad peruertendum; inter fe-
 cularem & religiosum, ad deridendum: inter laicum & clericum,

ad detrahendum: inter doctum & ignarum, inter stultum & sapientem. Fremit inter superbum & humilem, inter fortem & debilem, inter magnum & paruum, inter pulchrum & deformem, inter nobilem & degenerem, inter senem & iuuenem, inter praelatum & subditum, inter taciturnum & loquacem, inter deuotum & dissolutum, inter taciturnum & loquacem, inter simplicem & astutum, inter veracem & mendacem. Inter hos & alios multos bonos & malos Satan discurrit, nitens ad malum trahere, & à bono impedire. A quo nos custodire & protegere dignetur Iesus Christus Dominus noster: qui per crucem suam principem mundi vicit, & precioso sanguine suo de manu eius nos redemit. Qui cum Patre, &c.

C A P V T XVI.

De armatura Christi & Sanctorum contra vitia.

*Ephes. 6.
Matt. 24.*

I. Accipite & induite armaturam Dei, ut possitis resistere in die malo, & in omnibus perfecti stare. Qui enim perseverauerit usque in finem, hic saluus erit. Et si quis aliquando ceciderit, & in aliquo offenderit, non tamen desperet, sed citò poeniteat & resurgat, cautiùs se custodiat & emendet. O quam bonum consilium & salutare remedium, certans contra omne malum dictum vel factum, promittens certanti & poenitenti magnum meritum, & victori ac perseveranti æternum gaudium, post hoc exilium possidendum. Vnde Ioannes Baptista prædicans regnum Dei & contemptum mundi, ait; *Pœnitentiam agite, appropinquauit enim regnum calorum.* Et Dominus: *Mensuram bonam, & confertam, & coactam, & supereffluentem, dabunt in sinum vestrum.*

*Matt. 3.
Luca 6.*

1. Cor. 10.

2. Arma militiæ nostræ, non carnalia ab extra, sed spiritualia dona ab intra, charitatis opera, humilia seruitia, orationes, fletus, & ieiunia. Arma aurea, sūt sanctissima nomina Iesus & Maria, & omnium Sanctorum nomina deuotè inuocata. Arma pauperis & humilis serui Dei sunt, crux, clauis, lancea, preciosa quinq; vulnera, & omnia passionis Christi stigmata in memoria scripta. Arma argentea, sunt sacræ scripturæ eloquia, doctorum volumina, clericorum iura, canonicorum decreta, monachorum statuta, deuotorum preces, humilium mores, obedientium exempla. Arma ænea & candida, sunt sanctorum martyrum prelia, & grauiora eorum tormenta pro fide catholica, ad destruendum idola yana, & ad exaltandum nomen Iesu Christi crucifixi, super omnia regna & culmina mundi, & luminaria cæli.

3. Arma ferrea, sunt cilicia & ieiunia, & poenitentium dura opera carni onerosa, longæ vigiliæ, preces multæ, lachrymæ amare pro animæ salute, calores in æstate, labores in messe, frigora in hyeme;

hyeme: dolores in capite, in dente, in crure, in pede, & in alijs membris corporis, ad domandum vitia carnis, & ad resistendum diaboli sagittis. Arma virginum, viduarum, & matronarum, sunt castitas, verecundia, taciturnitas, humilitas, modestia, honestas, sobrietas, abstinencia à delicijs & ornamentis noxijs: mansio in domibus, cautio à vijs publicis, & firma custodia cordis & oris in omnibus operibus, téporibus, & locis. His armis nos induè Iesu pijsime, & ab hostium defende periculis: vt ad te securè peruenire mereamur, intercedentibus Sanctis tuis pro nobis. Amen.

CAPVT XVII.

De utilitate frequentis orationis.

1. **A** *Pud me oratio Deo vita mea,* in omni loco & tempore. Vbi- *Psal. 47.*
 cunque ergo fueris, adsit tecum sancta oratio pro socio & solatio, siue breuis siue longa, pro temporis congruentia. Deuoto seruo Dei omnis locus aptus ad orandum, omne tempus breue ad bona meditandum. Scriptum enim est, & quotidie in Missa legitur: *Pleni sunt cali & terra gloria tua, osanna in excelsis.* Vis fructuosè & breuiter orare? Offer Deo cor tuum plene, & ora: *Obsecro, saluifica, benedic & sanctifica me Domine, qui habitas in caelis, fiat voluntas tua in me omni tempore.* Et si rectè sapias, & bene intelligis, ac prouidè conspicias: tunc omnis bona actio, locutio, & cogitatio de Deo, de virtutibus & sanctis scripturis, est supplex oratio. Hęc ad cælum pulsat, veniam petit, gratiam & gloriam impetrat. Et quando hæc facis ad laudem Dei, congaudent sancti Angeli, turbantur dæmones, ædificantur proximi fratres & sorores, qui ad orandum excitantur oratione frequenti.
2. Non ergo cesset os ab oratione, nec manus ab opere, nec cor à meditatione, nec pes tardet à diuino seruitio. Surgat tecum oratio nocte de lectulo: vigilet & cantet tecum hymnos & psalmos in psalterio: quiescat tecum in dormitorio, præcedat & sequatur te in choro, sedeat tecum in refectorio; doceat te in locutorio; soluat tecum gratias cibo sobriè sumpto, transeat tecum in agrum; plantet tecum sepes in horto; redeat tecum in cubiculum; mundet tecum pedes à luto verborum; lauet tecum manus à forde operum; comitetur te in omni loco privato & aperto; habitet tecum in silentio, sit tecum in principio laboris, in medio, & in fine eius. Ad laudem & gloriam sanctæ Trinitatis.

CAPVT

De priuatis orationibus, quasi iaculis acutis in hostes.

- I.** **V**erbo Domini cali firmati sunt, & spiritus oris eius omnis virtus eorum. Verbum Dei scutum animæ fidelis ad protegendum, & iaculum acutum contra inimicum. Multæ fraudes antiqui hostis, multæ vanæ immisiones eius contra deuotos, simplices, & humiles. Sed Christus, Dei virtus & sapientia, omnibus potentior est in cælo & in terra; qui vno solo verbo potest Satanam vincere, & contere sub pedibus suorum. Igitur si repentinus timor irruit super te, ora & lege: *Esto nobis Domine turris fortitudinis, à facie inimici.* Si caro putrida stimulat, ora & lege: *Confige timore tuo carnes meas, à iudicij enim tuis timui.* Si praua suspicio influit, ora & lege: *Cor mundum crea in me Deus, & spiritum re-ctum innoua in visceribus meis.* Si mala tristitia te premit, ora & lege: *Redde mihi letitiam salutaris tui, & spiritu principali confirma me.* Si vana gloria inflat, ora & lege: *Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo, da gloriam.*
2. Si desperatio molestat, ora & lege: *Spes mea Domine, à iuuitute mea; de ventre matris mea, tu es protector meus.* Si tædium mentem occupat, ora & lege: *Adiuua me, & saluus ero: & meditabor in iustificationibus tuis semper.* Si somnus opprimit, ora & lege: *illumina oculos meos, ne obdormiam in morte: ne quando dicat inimicus meus, prauulus aduersus eum.* Si acedia impugnat, ora & lege: *Excita Domine potentiam tuam, & veni. Confirma me Deus in verbis tuis, ne deficiam in via.* Si labor aggrauat, ora & lege: *Pide humilitatem meam & laborem meum, & dimitte vniuersa delicta mea.* Si iracundia conturbat, ora & lege: *Da patientiam Domine & pacem seruo tuo, ne perdam coronam animæ meæ in cælo. Tu enim dixisti: In patientia vestra possidebitis animas vestras.*
3. Si appetitus honoris & altior status te allicit & implicat, ora & lege: *Inclina cor meum Deus, in testimonia tua, & nò in auaritiâ. Auerte oculos meos, ne videant vanitatem in vita tua viuifica me.* Si cibus & potus immoderatus te tentat, ora & lege: *Regnû Dei non est esca & potus, sed pax & gaudium in spiritu sancto. Spiritus est, qui viuificat, caro nò prodest quicquam.* Si curiositas audiendi noua aut videndi pulchra te mouet, ora & lege: *Omnis gloria filia regis ab intus. Omnia enim infima, caduca: omnia mūdana, vana, quantumcumque sint decora. In solo Deo, omnia bona, plena, sine fine. Si Iesum sequeris, & omnibus renūciaueris, omnia in eo possidebis. Post multa sacra verba, hoc vnum retine: sæpe ora, sæpe lege: *Mihi adherere Deo bonum est, ponere in Domino totam spem meam.**

CAPVT XIX.

De versiculis ante initium operis legendis.

1. **I**N corde meo abscondi eloquia tua, ut non peccem tibi. Nam citò Psal. 117.
 corruet homo in malum, si nō habuerit aliquid boni in corde suo, de Deo Iesu salutari suo. Vt ergo promptè habeas Deum in mente, omnia, quæ audis & vides, legis & pensas, trahe ad Deum. Memore esto nominis Domini Dei tui, die ac nocte, ut bene fit tibi cum eo, quia sine eo, semper malè tibi erit, vbicumque fueris, & quicquid habueris. Quando suscitaris in nocte, aperi oculos tuos, & lege versiculum istum, & dic ad teipsum: Surge, surge, qui Ephes. 5.
 dormis, & illuminabit te Christus; qui promisit coronam vigilantibus & orantibus. Cum pulsatur iterum, mox lege: Ecce Sponsus Matt. 25.
 Iesus venit, exite obviam ei. Qui tardè venit, confundetur, & benedictione carebit.

2. Cum vocatus fueris ad laborem, lege: In nomine Iesu Christi Act. 3.
 Nazareni, surge & ambula, & fac opera tibi iniuncta, quia melior 1. Reg. 15.
 est obedientia, quàm victima propria. Inter laborem sæpe ora, Eccli. 4.
 psalmos deuotè rulina, fabulas caue, Iesum inuoca, & genua flecte. Ad sonum campanæ, lege: Aue Maria, & ei te commenda. Ad pulsus chori, lege: Hoc signum magni regis est, eamus, & offeramus ei munera, aurum, thus, & myrrham. Quando chorum intras, lege: Introibo in domum tuam Domine, adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo. Quando cum alijs stas in choro, lege: In conspectu Angelorum psallam tibi, adorabo ad templum sanctum tuum, & confitebor nomini tuo. Quando exis è choro, lege: Deduc me Domine in semita mandatorum tuorum, quia ipsam volui. Quando intras sacristiam, lege: Verè locus iste sanctus, in quo sacerdotes & ministri se preparant ad diuina celebranda. Quando gradum dormitorij ascendis, lege: Gen. 28.

3. Ascendo ad Patrem meum, & Patrem vestrum: Deum meum, & Deum vestrum, alleluia. Quando descendis, lege: Zachae, festinans descende: quia hodie in domo tua oportet manere. Quando intras cellam, lege: Aperite mihi portas iustitia, ingressus in eas confitebor Domino. Hac requies mea in seculum seculi, hic habitabo, quoniam elegi eam. Quando exis foras, lege: Dirige Domine Deus meus, in conspectu tuo viam meam. Domine sequor te, quocumque ieris, quia verba vite aeternæ habes. Cum redieris, lege: Bonum est nos hic esse, faciamus hic tria tabernacula, cum Iesu & Maria, & tota cæli curia; quia melius est hic, quàm in platea. Cum pulsatur ad prandium, lege: Beatus, qui manducabit panem, in regno Dei. Meus cibus est, ut faciam voluntatem Patris mei, qui est in cælis. Lucæ 14.
 Ioan. 6.

4. Ante

Psal. 79.

4. Ante gustum cibi, lege: *Cibabis nos pane lachrymarum, & potum dabis nobis in lachrymis, in mensura.* Si malè sapit cibus, lege:

Psal. 68.

Ioan. 19.

Dederunt in escam meam fel, & in siti mea potauerunt me aceto. Cum ergo Iesus accepisset acetum, dixit Patri: *Consummatum est, & max. inclinato capite emisit spiritum.* Felix qui cum Iesu in cruce moritur,

Psal. 118.

Sap. 12.

Psal. 30.

Psal. 123.

ut cum eo resurgere mereatur. Si cibus bene sapit & potus, pro cõmuni paratus, lege: *Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel & fauum ori meo!* O quàm suavis est Domine spiritus tuus, & quàm magna multitudo dulcedinis tuæ, quam abscondisti timentibus te! Ante initium operis, lege: *Adiuutorium nostrum in nomine Domini, qui fecit calum & terram.* Omnia ad laudem Dei, lege: Adesto omnipotens Deus Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, lege: Assiste mihi, ô pia virgo Maria, cum Iesu dilecto Filio tuo, saluatore meo.

Psal. 118.

Psal. 103.

Ioan. 13.

5. In fine omnis laboris lege: Deo gratias, Deo laus pro omni bono. Ante lectionem in libro, lege: *O aterna Sapiëntia, reuela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua.* Emitte Spiritum tuum, & creabuntur in me virtutes & dona gratiæ, cum spe futuræ gloriæ. Post studium, pone librum ad locum suum, & recogita quæ legisti, memorans verbum Domini, quod in cœna dixit: *Si hæc feceritis, beati eritis, si feceritis ea.* In omni verbo Dei inuenies mânia cæli, si rectè intelligis, & bene viuus. Si malè viuus, lapis est, non panis suavis. Conuerte cor tuum ad humilem & pium Iesum, & inuenies animæ tuæ solatium; & omnia aduersa conuertentur tibi in bonum & æternum gaudium.

CAPVT XX.

De septem virtutum gemmis bona congregationis.

Psal. 111.

Psal. 1.

Prou. 10.

Psal. 118.

I. **G**eneratio rectorum benedicetur, & iter impiorum peribit. Benedictio Domini super caput iusti: maledictus verò, qui declinat à mandatis Domini. In omni bona & deuota congregatione, fulgent præcipuè septem commendabiles virtutum gemmæ, tanquam deuotionis signa, Deo & Angelis placita, sed dæmonibus contraria. Prima gemma est obedientia in subditis, ut omnes superiori suo spontè, promptè, & humiliter obediant; & vnusquisque propriam voluntatem suam relinquat, & cū Christo omni hora dicat: Pater non sicut ego volo, sed sicut tu vis. Pater fiat voluntas tua bona, & non mea mala. Sic vincitur diabolus, & consilium eius annullatur; crescit obedientiæ meritum, & augetur cæleste præmium.

2. Secunda gemma est concordia in bonis moribus; ut simul labarent, vigilent, orent, ieiuent, edant, & inuicem se confortent,

tent, iuxta verbum Iacobi Apostoli: *Orate pro inimicis, ut saluentur.* Iacobi 9.
mini Tertia gemma est constantia in locis; ne locum suū leuiter
 deferant, nec pro comodis proprijs mutant; sed pro Christo fir-
 miter se sustineant, vt à Christo audiant; *Vos estis, qui permansi-* Luca 22.
stis mecum in tentationibus meis. Quarta gemma est patientia in
 aduersis; vt parati sint dura & aspera pro vita æterna sufferre; quæ
 sibi possunt contingere, siue à seipsis, siue ab alijs, Deo iusto per-
 mittente. In loco enim vbi multi congregantur ex diuersis a-
 titibus & nationibus, raro est, quin ibi contingat aliqua turbatio
 in verbis vel factis. Ideo necessaria est patientia, optima medi-
 cina contra omnem turbationem, iuxta sancti Pauli doctrinam
Alter alterius onera portate. & sic adimplebitis legem Christi. Quæ
 autem ista sint onera, quotidiana experientia docet: scilicet in-
 firmitas corporum, & imperfectiones animorum, & virtutum
 defectus in omnibus nobis; quia nemo perfectus in omnibus,
 nisi solus Deus.

3. Quinta gemma est mansuetudo sermonis ad consodales,
 nutriens charitatem, delens iram, & faciens pacem inter fratres:
 vt nemo alium verbo, signo, facto, risu, ioco, serio turbet, lædat
 aut offendant: sed sicut seipsum attendat, diligat, & Christum præ-
 oculis semper habeat, qui dicit: *Discite à me, quia mitis sum &*
humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris in mun-
do, & vitam æternam in cælo. Sexta gēma est gratitudo pro be-
 neficijs Dei, laudans ac benedicens Deum pro omnibus bonis,
 ab initio mundi vsque ad finem & consummationem sæculi.
 Tanta enim sunt beneficia Dei in cælo & in terra, vt nemo ex-
 plicare vel numerare ea sufficiat. Ideo omnia Deo retribuenda
 sunt, & ab omnibus laus semper soluenda. Septima gemma est
 perseuerantia finalis in omnibus virtutibus prædictis, cum multis
 alijs donis istis annexis. Hæc ducit prudentem & fidelem seruum
 in paucis, pro quinque talentis lucratis, in gaudium Domini sui
 æternæ pacis requiem; vbi cum Iesu & omnibus Sanctis gaude-
 bit semper in gloria. Amen.

F I N I S.

D I A.